

II. Ünite: KÜLTÜR ve MİRAS

DEĞİŞEN DÜNYA DEĞİŞEN OSMANLI

- Coğrafi Keşiflerle başlayan Avrupa'daki uyanış karşısında Osmanlı Devleti gelişmeleri takip edemedi.
- XVII. yüzyılda Osmanlının geri kalma nedenlerini ortaya çıkarmak için padişah IV. Murat, Koçi Bey'e bir rapor hazırlattı. Koçi Bey Risalesi'ne göre devletin geri kalma nedenleri;
- halktan alınan vergilerin çokluğu
 - ve devletin yönetim ve eğitim kadrolarına hak etmeyen kişilerin getirilmesi
- olarak gösterilmiştir.

Lale Devri: Avrupa'ya Açılan Kapı (1718-1730)

- Bu döneme Lale Devri denilmesinin sebebi, her alanda lale motifinin kullanılmasıdır.
- Bu devrin padişahı III. Ahmet, sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa, en ünlü şairi Nedim ve minyatür-cüsü Levni'dir.
- Pasarofça Antlaşması ile başlayan ve Patrona Halil isyanı ile sona eren Lale Devri'nde;
- ★ İlk defa Avrupa'ya geçici elçiler gönderildi. (Avrupa'daki gelişmeleri yakından takip edebilmek amacıyla)
 - ★ İlk Türk matbaası Sait Efendi ve İbrahim Müteferrika tarafından kuruldu. (Kültürel)
 - İlk kez çiçek aşısı uygulaması yapıldı. (Sağlık)
 - İlk itfaiye örgütü (Tulumbacılar Ocağı) kuruldu.
 - Kâğıt ve kumaş fabrikaları kuruldu. (Ekonomik)
 - Avrupa tarzı sivil mimari gelişti. (Kültürel)

Not: Lale Devri'nde askeri alanda ıslahat yapılmamıştır.

Nizam-ı Cedid (Yeni Düzen) Islahatları (1789-1807)

- III. Selim döneminde yapılan ıslahatlara Nizam-ı Cedid adı verilmiştir.
- III. Selim ıslahatlarına başlamadan önce devletin geri kalma nedenleri için raporlar hazırlatmış ve bu doğrultuda yeniliklerine başlamıştır.

- III. Selim dönemi ıslahatları (Nizam-ı Cedid Dönemi);
- ★ Nizam-ı Cedid adında Avrupa tarzında yeni bir ordu kuruldu. (Askeri)
 - Bu ordunun ihtiyaçlarını karşılama için İrad-ı Cedid adında yeni bir hazine kuruldu. (Ekonomik)
 - ★ Avrupa daimi elçilikler açıldı. (Avrupa'daki gelişmeleri yakından takip edebilmek amacıyla)
 - Batı dillerinde yazılmış bazı eserler Türkçeye çevrildi. (Kültürel)

II. Mahmut Dönemi (1808-1839)

- II. Mahmut'un hedefi bir çok alanda ıslahatlar yapmaktır. Bu amaçla da;
- önce tımar sisteminin bozulmasıyla güç kazanan Ayanlarla Sened-i İttifak'ı imzalayarak onların desteğini sağladı
 - ★ daha sonra da önceki dönemlerde yapılan ıslahatlara karşı isyanlarıyla devletini ilerlemesini engelleyen Yeni Çeri Ocağı'nı kaldırmıştır.
- II. Mahmut dönemi ıslahatları;
- ★ Yeni Çeri Ocağı kaldırılarak "Asakir-i Mansure-i Muhammediye" ordusu kuruldu. (Askeri)
 - Divan-ı Hümayun kaldırılarak yerine nazırlıklar (bakanlıklar) kuruldu. (Yönetim)
 - İlk resmi gazete Takvim-i Vekayi çıkarıldı. (Kültürel)
 - Avrupa tarzı yeni okullar açıldı ve Avrupa'ya öğrenciler gönderildi. (Kültürel)

Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi Islahatları

- Tarihimizde Tanzimat Fermanı (1839) ile başlayıp I. Meşrutiyet'in ilanına kadar (1876) süren döneme Tanzimat Dönemi denir. Tanzimat Fermanı ile Osmanlı tarihinde yeni bir devir başlamıştır. Bu dönemde;
- siyasi, sosyal, askerî ve kültürel alanlarda daha geniş kapsamlı yenilikler yapılmıştır.
- Tanzimat Fermanı'na Gülhane Parkı'nda halka okunduğu için Gülhane Hatt-ı Hümayun'u da denir.

- Tanzimat Fermanı ile;
 - Avrupa'da olduğu gibi kanun gücü her şeyden üstün kabul edilmiş
 - ★ padişahın yetkileri kanun gücü ile sınırlandırılmıştır.
- 1856'da ilan edilen Islahat Fermanı ile;
 - azınlık haklarında düzenlemeler yapılarak
 - azınlıkların devlete bağlılıkları arttırılmak ve yabancı devletlerin iç işlerimize karışması engellenmek istenmiştir.
- 1876'da Meşrutiyet'in ilanı ile;
 - II. Abdülhamit'in Kanun-i Esasi'yi ilanı ile Türk tarihinde ilk defa anayasal düzene geçildi.
 - Halk ilk defa padişahın yanında yönetime katıldı. (Mebusan Meclisi'nin açılması ile)
- Haberleşme Alanında Islahatlar;
 - 1840'da Posta Nezareti'ni kurdu.
 - 1854 yılında Kırım Savaşı sırasında Osmanlı Devleti telgrafı kullanmaya başladı.

- Ulaşım Alanında Islahatlar;
 - 1827 yılında İngiltere'den ilk buharlı gemiyi aldı.
 - 1851 yılında deniz ulaşımını düzenli hâle getirilerek amacıyla Şirket-i Hayriye kuruldu.
 - 1856 yılında ilk demir yolu hattımız İzmir ile Aydın arasında inşa edilmeye başladı.
 - 1888'de İstanbul'u Avrupa'ya bağlayan demir yolu açıldı.
- Eğitim Alanında Islahatlar;
 - Yüksekokullara öğrenci yetiştirmek üzere Rüştîyeler ve İdadiler kuruldu.
 - Avrupa'ya öğrenci gönderilmeye başlandı.
 - İlköğretim mecburi hâle getirildi.
 - Harp Akademisi ve Mekteb-i Sultani (Galatasaray Lisesi) gibi okullar açıldı.
- Ekonomi Alanında Islahatlar;
 - Osmanlı Devleti'nin dış borçlarını ödeyememesi üzerine Duyun-u Umumiye İdaresi (Genel Borçlar) kurulmuştur. (Ekonomimize olumsuz etki)
 - Mithat Paşa tarafından 1863 kurulan Memleket Sandıkları; önce 1883 Menafi Sandıklarına ve son olarak da 1888'de her bir sandık banka şubesine dönüştürülerek Ziraat Bankası kuruldu.

OSMANLIDAN KALAN MİRASIMIZ

- Seyahatnameler Osmanlı kültürünü yansıtan önemli kaynaklardır.
- Bazı Avrupalı seyyahların Osmanlı'yı anlatırken öne çıkardığı özellikler;
 - Türkler misafirperverdir. Misafirlerine yemek ve kahve ikram ederler.
 - Türklerde yardımlaşma çok gelişmiştir. İhtiyaç sahibi kimseler için imarethaneler kurularak yemek ihtiyaçları karşılanmış, Zimem Defterlerindeki (Veresiye Defterlerindeki) borçları sıfırlanmış.
 - Yaptıkları mimari eserlerde hayvanlar da düşünülmüş. (Kuş yuvalarının yapılması)

Osmanlıda Sanat ve Estetik

Çinicilik

Toprağın pişirilerek porselen, tabak ve fayans gibi süs eşyalarının yapılması.

Ebru Sanatı

Türkistan'da ortaya çıkan bu sanatta renklerin uyumu ve ahengi hakimdir.

Hat Sanatı

Güzel yazı yazma ve süsleme sanatıdır. Bu işi yapanlara hattat denir.

